

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 265/2014-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. apríla 2014 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, sudcu Jána Lubyho a zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa) predbežne prerokoval sťažnosti obchodnej spoločnosti POHOTOVOSŤ, s. r. o., Pribinova 25, Bratislava, zastúpenej Fridrich Paľko, s. r. o., Grösslingová 4, Bratislava, konajúca prostredníctvom konateľa a advokáta doc. JUDr. Branislava Fridricha, PhD., vedené pod sp. zn. Rvp 23362/2013, sp. zn. Rvp 23371/2013, sp. zn. Rvp 23505/2013, sp. zn. Rvp 23506/2013 a sp. zn. Rvp 23508/2013, ktorými namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uzneseniami Krajského súdu v Žiline sp. zn. 5 NcC 407/2013 z 31. mája 2013 a sp. zn. 5 NcC 432/2013 z 30. septembra 2013, Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 4 NcC 318/2012 z 29. októbra 2012 a sp. zn. NcC 84/2013 zo 17. októbra 2013 a Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 9 NcC 26/2012 z 22. októbra 2012, a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosti obchodnej spoločnosti POHOTOVOSŤ, s. r. o., vedené pod sp. zn. Rvp 23362/2013, sp. zn. Rvp 23371/2013, sp. zn. Rvp 23505/2013, sp. zn. Rvp 23506/2013 a sp. zn. Rvp 23508/2013 s p á j a na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 23362/2013.

2. Sťažnosti obchodnej spoločnosti POHOTOVOŠŤ, s. r. o., odmieta pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na ich prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli 16. decembra 2013 a 19. decembra 2013 doručené sťažnosti obchodnej spoločnosti POHOTOVOŠŤ, s. r. o., Pribinova 25, Bratislava (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej Fridrich Paľko, s. r. o., Grösslingová 4, Bratislava, konajúca prostredníctvom konateľa a advokáta doc. JUDr. Branislava Fridricha, PhD., ktorými namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami Krajského súdu v Žiline, Krajského súdu v Bratislave a Krajského súdu v Košiciach (ďalej spolu aj „krajské súdy“) uvedenými v záhlaví tohto uznesenia (ďalej spolu aj „napadnuté uznesenia krajských súdov“).

Zo sťažností vyplýva, že sťažovateľka doručila Okresnému súdu Žilina, Okresnému súdu Námestovo, Okresnému súdu Bratislava III, Okresnému súdu Bratislava IV a Okresnému súdu Košice II (ďalej aj „okresné súdy“) žaloby o náhradu majetkovej škody a nemajetkovej ujmy, ktorými sa proti Slovenskej republike, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, domáha svojich nárokov podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „žaloby o náhradu škody“). Ku vzniku škody malo podľa nej dôjsť kontinuálnym a zásadným zásahom do jej základných práv, najmä práva na poskytnutie súdnej ochrany v zákonom predpokladanej kvalite a práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov v exekučných konaniach vedených okresným súdom, ktorých účastníkom bola sťažovateľka (oprávnená, pozn.). Konania, predmetom ktorých sú nároky sťažovateľky na náhradu majetkovej škody a nemajetkovej ujmy proti Slovenskej republike, sú vedené

Okresným súdom Žilina pod sp. zn. 13 C 264/2012, Okresným súdom Námestovo pod sp. zn. 13 C 253/2012, Okresným súdom Bratislava III pod sp. zn. 13 C 275/2012, Okresným súdom Bratislava IV pod sp. zn. 13 C 267/2012 a Okresným súdom Košice II pod sp. zn. 13 C 265/2012 (ďalej spolu len „predmetné konania okresných súdov“).

Sťažovateľka v sťažnostiach, ktoré sú argumentačne zhodne odôvodnené, poukazuje predovšetkým na skutočnosť, že práve nesprávny úradný postup okresných súdov poznačený zbytočnými priet'ahmi bol dôvodom podania jej žalôb o náhradu škody okresným súdom, ktoré sú zároveň podľa Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) súdmi príslušnými na prerokovanie a rozhodnutie týchto vecí.

Sťažovateľka v záujme ochrany svojho práva na spravodlivé konanie sformulovala *„už v úvode podanej žaloby požiadavku na to, aby nadriadený súd rozhodol pred prvotným prejednaním veci o prikázaní veci (tohto sporu) inému súdu, pretože sudcovia miestne a vecne príslušného Okresného súdu... sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci vzhľadom na ich pomer k veci a k účastníkovi konania (námietka zaujatosti z objektívneho pohľadu)“*. V rámci odôvodnenia svojej požiadavky okrem iného poukázala na skutočnosť, že okresný súd, ktorý zapríčinil svojím nesprávnym úradným postupom vznik škody na jej strane, nemôžu byť zároveň orgánom súdnej moci, ktorý bude o tejto škode rozhodovať, ďalej na to, že takýmto postupom by došlo k nerešpektovaniu zásady *nemo debet esse iudex in propria causa*, a taktiež poukázala na judikatúru ústavného súdu týkajúcu sa rozhodovania o nestrannosti zákonného sudcu.

Napadnuté uznesenia krajských súdov sú podľa sťažovateľky nesprávne, spôsobujúce zásah do jej práv, konkrétne:

«- základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, t. j. práva na súdnu ochranu a osobitne práva na zákonného sudcu (čl. 48 ods. 1 Ústavy SR) a práva na prerokovanie veci nestranným súdom;

- základného práva na spravodlivý súdny proces zaručeného čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „Dohovor“), t. j. práva na nestranný súd zriadený zákonom.»

Sťažovateľka v rámci svojej argumentácie poukazuje na právne závery obsiahnuté v judikatúre ústavného súdu (napr. II. ÚS 283/09, III. ÚS 116/06, II. ÚS 336/09, III. ÚS 47/05, III. ÚS 71/97, I. ÚS 46/05, IV. ÚS 345/09), ako aj Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) týkajúce sa rozhodovania o nestrannosti zákonného sudcu (rozsudok ESLP Findlay v. Spojené kráľovstvo z 25. 2. 1997, bod 73; rozsudok ESLP Kyprianou v. Cyprus z 15. 12. 2005).

V predmetných konaniach vedených okresnými súdmi bude podľa sťažovateľky nevyhnutné na základe vykonaného dokazovania posúdiť, či a akým spôsobom došlo k uskutočneniu nesprávneho úradného postupu, pričom pri danom právnom stave bude takéto posudzovanie uskutočňovať súd, ktorý nesprávny úradný postup vykonal a spôsobil ním škodu žalobcovi. V tomto prípade preto existuje legitímny dôvod pochybovať o nestrannosti okresných súdov, ako aj nestrannosti sudcov toho-ktorého okresného súdu.

Podľa sťažovateľky objektívna skutočnosť spočívajúca v tom, že jej žaloby o náhradu škody spôsobenej rozhodovaním sudcov jednotlivých okresných súdov majú byť prerokované a rozhodnuté sudcami tých istých okresných súdov, ktorí majú medzi sebou „*minimálne kolegiálny a väčšina isto i priateľský vzťah*“, vyvoláva dôvodnú pochybnosť o nezaujatosti všetkých sudcov okresných súdov, ktorí sa vzhľadom na dané okolnosti prípadu nemôžu javiť v očiach strán ako nezávislí. V tejto súvislosti sťažovateľka uvádza, že Krajský súd v Trnave, Krajský súd v Nitre a Krajský súd v Prešove dospeli vo viacerých svojich rozhodnutiach v skutkovo a právne obdobných veciach k opačnému právnomu záveru ako krajské sudy vo svojich napadnutých uzneseniach.

Krajské sudy podľa sťažovateľky v napadnutých uzneseniach dostatočne nevyhodnotili dôvody vylúčenia sudcov okresných súdov z prerokovávania a rozhodovania predmetných vecí, ktorými sú:

„a) pomer sudcu k veci, ktorý má za následok jeho zaujatosť, v danej veci vyplýva aj z právneho záujmu sudcu na prejednávaní veci, pretože môže byť rozhodnutím súdu priamo dotknutý vo svojich právach;

b) nutnosť vylúčenia sudcu, ktorý získal o veci poznatky iným spôsobom, než z dokazovania na konaní;

c) ekonomickú závislosť.“

Sťažovateľka v sťažnostiach ďalej uvádza: „sťažovateľ netvrdí a nikdy netvrdil, že sudcovia Krajského súdu..., ktorí vydali touto ústavnou sťažnosťou napadnuté uznesenie... boli v jeho veci zaujatí. O napadnutom uznesení Krajského súdu... nerozhodoval vylúčený sudca (vylúčení sudcovia)! Dokonca ani na Okresnom súde... nerozhodoval vylúčený sudca, pretože jediným ním uskutočneným úkonom (ktorému predchádzalo jeho rozhodnutie) bolo oznámenie predsedovi súdu podľa ust. § 15 ods. 1 OSP, teda splnenie zákonom definovanej povinnosti slúžiacej na zabezpečenie spravodlivosti v občianskom súdnom konaní. V danej veci nie je možné nastoliť nápravu porušených práv podaním dovolania z dôvodu podľa ust. § 237 písm. g) OSP (dovolanie nie je prípustné)! Dovolanie nie je prípustné ani z iných všeobecných dôvodov...“.

V tejto súvislosti sťažovateľka poukazuje na konania ústavného súdu vo veciach vedených pod sp. zn. I. ÚS 265/05, sp. zn. III. ÚS 24/05 a sp. zn. III. ÚS 74/2011, v ktorých tento preskúmaval rozhodnutia súdov o zaujatosti sudcov. Sťažovateľka taktiež poukázala na odôvodnenie publikovaného uznesenia (40/1998 ZSP) Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 20/97, v ktorom tento súd vyslovil: „Na prejednanie opravného prostriedku (odvolania či dovolania) proti rozhodnutiu nadriadeného súdu, ktorým tento rozhodoval o vylúčení sudcov príslušného súdu, nie je daná príslušnosť žiadneho súdu. Preto Najvyšší súd v takomto prípade konanie o opravnom prostriedku zastaví (§ 104 ods. 1 v spojení s § 243c O. s. p.).“

Z uvedeného podľa sťažovateľky vyplýva „v právnom štáte jednoznačný záver, že vo veci je daná právomoc Ústavného súdu Slovenskej republiky rozhodnúť o podanej ústavnej sťažnosti, pričom vzhľadom k existencii viac ako 10.000 pozitívnych rozhodnutí krajských súdov Slovenskej republiky, ktoré predložil sťažovateľ ústavnému súdu ako dôkazy v konaní a ktoré svedčia o jednoznačnej potrebe vylúčiť okresné sudy z prejednávania a rozhodovania vecí s predmetom náhrady škody, neostáva nič iné,

len zo strany ústavného súdu vyhovieť princípu legality a princípu právnej istoty a rozhodnúť podľa predloženého petitu.“.

V nadväznosti na uvedené sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd vydal nález, v ktorom vysloví, že jednotlivými napadnutými uzneseniami krajských súdov boli porušené jej základné práva podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, napadnuté uznesenia zruší a veci vráti na ďalšie konania a prizná jej primerané finančné zadost'učinenie, ako aj úhradu trov konania.

Sťažovateľka súčasne navrhuje, aby ústavný súd podľa § 52 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) „*vydal dočasné opatrenie, ktorým rozhodne o odklade vykonateľnosti*“ napadnutých uznesení krajských súdov.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene alebo zjavne neopodstatnené návrhy môže ústavný súd po predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

II.1 K bodu 1 výroku tohto uznesenia

Podľa § 31a zákona o ústavnom súde ak tento zákon neustanovuje inak a povaha veci to nevyklučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom primerane ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku.

V zmysle § 112 ods. 1 OSP v záujme hospodárnosti konania môže súd spojiť na spoločné konanie veci, ktoré sa uňho začali a skutkovo spolu súvisia alebo sa týkajú tých istých účastníkov.

Zákon o ústavnom súde nemá osobitné ustanovenie o spojení vecí na spoločné konanie, avšak v súlade s § 31a zákona o ústavnom súde možno v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy primerane použiť na prípadné spojenie vecí § 112 ods. 1 OSP.

S prihliadnutím na obsah sťažností vedených ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 23362/2013, sp. zn. Rvp 23371/2013, sp. zn. Rvp 23505/2013, sp. zn. Rvp 23506/2013 a sp. zn. Rvp 23508/2013, z ktorých vyplýva ich právna a skutková súvislosť, a prihliadajúc taktiež na totožnosť v osobe sťažovateľky a rozhodnutia krajského súdu, proti ktorým tieto sťažnosti smerujú, rozhodol ústavný súd, aplikujúc § 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 112 ods. 1 OSP, tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto uznesenia.

II.2 K bodu 2 výroku tohto uznesenia

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

Sťažovateľka namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými uzneseniami krajského súdu, ktorými krajský súd inter alia rozhodol o (ne)vyklúčení konkrétnych sudcov okresného súdu z prejednávania a rozhodovania tam označených civilných vecí.

Ústavný súd po preskúmaní sťažností konštatoval, že sťažovateľka sa na neho opakovane obracia so skutkovo a právne takmer identickými sťažnosťami, o ktorých už viackrát rozhodol, pričom formuloval k jej námietkam jednoznačné právne závery (pozri m. m. IV. ÚS 579/2013, IV. ÚS 390/2013, IV. ÚS 531/2013). Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľke už musí byť právny názor ústavného súdu na problematiku týkajúcu sa nedostatku jeho právomoci na preskúmanie rozhodnutí príslušných všeobecných súdov týkajúcich sa námietky zaujatosti sudcov všeobecných súdov konajúcich o žalobách sťažovateľky o náhrade škody dostatočne známy. Vzhľadom na tieto skutočnosti vyvstáva otázka, aký význam a efektívnosť má pre ňu opakované podávanie sťažností ústavnému súdu v skutkovo a právne takmer identických veciach, keďže aj podľa judikatúry ESĽP nie je nevyhnutné, aby z hľadiska splnenia právnych predpokladov na podanie individuálnej

sťažnosti na ESLP opakovane preukazovala vyčerpanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ako právneho prostriedku nápravy na národnej úrovni, pokiaľ sa tento javí z materiálneho hľadiska v obdobných prípadoch ako neefektívny.

V naznačenom kontexte ústavný súd poukazuje na judikatúru ESLP k čl. 13 dohovoru, z ktorej možno identifikovať požiadavky kladené na vlastnosti vnútroštátnych prostriedkov nápravy, ku ktorým patrí požiadavka ich prístupnosti, adekvátnosti a praktickej účinnosti (k tomu pozri KMEC, J. et al. Evropská úmluva o ľudských právach. Velké Komentáře. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 198). Povinnosť vyčerpať prostriedok nápravy i v prípade pochybnosti o jeho účinnosti vyplýva taktiež z ustálenej judikatúry ESLP (Van Oosterwijck proti Belgicku, rozsudok zo 6. 11. 1980, č. 7654/76, bod 37), táto sa však uplatní v prípadoch, keď pochybnosti sťažovateľa o účinnosti prostriedku nápravy nie sú podložené dostatočnými argumentmi, z ktorých by bolo možné vyvodiť, že takýto prostriedok nápravy ponúka primerané vyhliadky na úspech, napr. s ohľadom na ustálenú vnútroštátnu judikatúru (Radio France a ďalší proti Francúzsku, rozhodnutie ESLP z 23. 9. 2003, č. 53984/00, bod 34).

Z takmer identickej argumentácie sťažovateľky uvedenej v sťažnostiach, ktoré sú predmetom predbežného prerokovania, možno vyvodiť, že odôvodnenia napadnutých uznesení krajských súdov obsahovali z hľadiska skutkových zistení a právneho posúdenia vecí krajskými súdmi obdobné závery ako v iných jej veciach, ktoré už ústavným súdom boli preskúmané a rozhodnuté. Argumentačne sa neodlišuje ani sťažnosť vedená pod sp. zn. Rvp 23506/2013, ktorou sťažovateľka namieta porušenie svojich práv uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 6 NcC 84/2013 zo 17. októbra 2013 v konaní o nariadenie predbežného opatrenia vedenom Okresným súdom Bratislava IV pod sp. zn. 6 C 327/2013. Z odôvodnenia označeného uznesenia vyplýva, že sťažovateľka v tomto konaní „žiada, aby bolo vydané predbežné opatrenie, ktoré dočasne upraví pomery nastolené nulitným rozhodnutím okresného súdu, pričom miestne a vecne príslušným na rozhodnutie o tomto návrhu má byť ten istý okresný súd“. Sťažovateľka nereaguje na túto odlišnosť vo svojej sťažnosti a vzhľadom na to, že je kvalifikovane právne

zastúpená, a teda ústavný súd nie je povinný odstraňovať nedostatky jej sťažnosti, ústavný súd sa touto skutočnosťou nezaoberal.

S poukazom na uvedené skutočnosti a prihliadajúc na zásadu efektivity a procesnej hospodárnosti konania sa ústavný súd v rámci predbežného prerokovania týchto sťažností plne stotožňuje s dôvodmi uvedenými vo svojich predchádzajúcich rozhodnutiach (napr. uznesenia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 579/2013 z 23. septembra 2013, sp. zn. IV. ÚS 390/2013 z 20. júna 2013 a sp. zn. IV. ÚS 531/2013 z 22. augusta 2013) týkajúcich sa takmer rovnakých sťažností sťažovateľky, ktoré boli ústavným súdom odmietnuté z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na ich prerokovanie.

Ústavný súd vzhľadom na už uvedené pri predbežnom prerokovaní sťažností zdôraznil, že považuje za dostatočné poukázať na právne závery, na základe ktorých odmietol predchádzajúce sťažnosti sťažovateľky z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na ich prerokovanie, ktoré nie je účelné opakovane uvádzať aj v odôvodnení tohto uznesenia, a preto rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené v bode 2 výroku tohto uznesenia.

Keďže sťažnosti boli odmietnuté ako celok, ústavný súd už o ďalších návrhoch sťažovateľky v nich uplatnených nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2014